

Генри Лайон Олди

Снуль вампіра Реджінальда

Три повісті про чудеса

Генри Олди

Снулль вампіра Реджінальда

«Автор»

Олди Г. Л.

Снулль вампіра Реджінальда / Г. Л. Олди — «Автор», — (Три
повісті про чудеса)

Содержание

CAPUT I	5
CAPUT II	12
Смутна повість Августа Пумпернікеля, розказана плутано тихим голосом при беззаперечному співчутті всіх слухачів	16
Спогади Фортуната Цвяха, викладені зі стриманою іронією – найкращим захистом від страхіть дитинства	18
CAPUT III	21
Кінець ознакомительного фрагмента.	22

Генрі Лайон Олди Снуль вампіра Реджінальда

*Багато хто заздрить мені. Знаходять у старому Нихоні тисячу
достоїнств, що заслуговують палкого, трепетного почуття заздрості.
Вони бачать мету, але не шлях, предмет, але не плату. А коли я кажу
їм, що чисте джерело та збиті ноги – невіддільні, вони дивуються. Якщо
чесно, то я теж заздрю – цьому святому, цьому дитячому подиву.*

*Жадібні, боягузливі, сварливі діти, – але все одно діти.
Із записів Нихона Сивочола*

CAPUT I

**де ридають жінки й супляться чоловіки, лунають
прокляття на адресу XIII Вальпургіналій,
нападають кістяки, приндіяться мудреці і летять
королівські депеші, але троє героїв уже готові
вирушити в дорогу, за покликом обов'язку**

- Без мене ти нікуди не поїдеш!
- Люба, нумо без істерик. Ти знала, що то значить вийти заміж за венатора?
- Нічого я не хочу чути! Або ми їдемо вдвох, або ти залишаєшся вдома!
- Хочеш води? З льодом?
- І я виллю її тобі на голову! Ну чому, чому обрали саме тебе?
- Тому що я – славетний мисливець на демонів.
- Ти – мерзотник! Ти хочеш кинути дружину напризволяще!
- Ти перебільшуєш, радосте моя.
- Ні крапельки!
- Гаразд. Я – мерзотниквенатор. Досвідчений. Із чудесною репутацією. Із заслугами перед суспільством. І, як наслідок, цілком гідний вибору міської ради Брокенгарца й курфюрста Леопольда особисто. Дивно інше: чому мене обрали тільки тепер, на обслуговування XIII Вальпургіналій... Як гадаєш, мені варто образитися?

Фортунат Цвях попрямував до столу, взяв порожній келих ізпід вина, що залишився стояти звечора, налив туди води й вихилив одним духом, не пропонуючи дружині. Вихлюпне в лице, відьма, й оком не змигне. Розмова стомила венатора. У халаті й нічному ковпаку, неголений, невиспаний, він почувався не готовим до сімейних сцен. Інша річ, якби ми були в камзолі, при шпазі...

І в перуці з кучерями до пліч.

І з тростиною в руці.

Тоді можна сперечатися із дружиною навіть у присутності коханки.

– Ми три дні тому повернулися з курорту! – навела кохана дружина аргумент, неспростовний на її думку, але загадковий для цілого натовпу мудреців. – Відпочили, розважилися... Я сподівалася, ти знайдеш час попрацювати зі мною перед захистом!

Приклавши холодний келих до чола, мисливець на демонів згадав курортний Баданден. Там парі Цвяхів довелося брати участь у ризикованому полюванні на Лисого Генія. А згодом, про що коханій дружині знати не належало, венатор мав сумнівне задоволення оперувати

молодого аристократа. Видаляти менталпухлину невідомого характеру й походження – ворогові не побажаєш.

Відпочили, називається. Розважилися.

Цікаве в тебе, люба моя, уявлення про відпочинок.

– Отже, так, – підсумував він твердим, як йому здавалося, голосом. – Завтра на світанку я їду до Брокенгарца. Знехтувати обов'язком венатора й особистим запрошенням курфюрста Леопольда я не можу. Ти залишаєшся вдома й готуєшся до захисту магістерського дисертату. Через дванадцять днів...

– О-о!

– ...щонайбільше через два тижні я повернуся. В нас буде півтора місяця для занять. Годі, суперечку закінчено.

Фортунат плекав мало надій, що владний тон подіє на дружину. Руда Меліс, у дівочтві – ятрийська відьма, була не з тих, кого можна втихомирити вольовим натиском. Скорше навпаки. Але – дивна річ! – дружина схлипнула й повернулася до люстерка, передумавши сваритися далі.

– Це дуже небезпечно? – запитала вона після тривалої (хвилини півтори, не менше!) мовчанки. – Я маю на увазі Вальпургіналії?

– Не буду лукавити, люба. Між такими людьми, як ми, немає місця для неправди, – сувора зморшка залягла межі бровами мисливця на демонів. – На два дні й три ночі місто стає здобиччю...

– Чим-чим?

– Я хотів сказати, що Брокенгарц відкривається для вампірів і перевертнів, інкубусів та суккубарів, ламіїв та ігісів. Для їхніх обрядів і оргій. Для чорних банкетів, на яких калічки-шпільмани грають на відтятих кінських головах смичками, змайстрованими із котячих хвостів. Вальпургіяни їдять щурятину без солі, п'ють відвар мухоморів із коров'ячих ратиць-довбанок і коять усілякі бешкети. Як ти вважаєш, це схоже на салон маркізи П'ємпеналь?

Меліс тихенько схлипнула.

– Навряд чи, – погодилася вона, припудривши носика. – В салоні маркізи їдять перепелів і п'ють із кришталю. А шпільмани грають на скрипках роботи Гоцці. Ййправо, на місці курфюрста Леопольда я давно звільнила би Брокенгарц від цього лиха. Невже так важко віднайти погань?

– Неможливо. Традиція, гори вона синім полум'ям! Ще курфюрст Боніфацій Відважний, Леопольдів прашур, підписав договір із пустельником Вальпургом, інкубусом-розстригою. Відтоді жоден лорд Брокенгарца не ризикнув відмовитися від чергових Вальпургіналій. На щастя, це відбувається не щороку. Зажди, зажди...

Він випростався, грізний і обурений. Якби Меліс не знала свого чоловіка, то подумала б, що Фортунат Цвях вирішив набути виплеканого Вигляду – так він переслідував інферналів на неясних ярусах володінь Нижньої Мами.

– А якщо тебе спитають про це на захисті?

Наступні півгодини були присвячені осуду чарівницьнедоучок, які кепсько знають «Курс новітньої історії шабашів», розділ 16, «Весняний переддень».

– І все одно не розумію, – мовила колишня відьма, в недалекому майбутньому – магістр Високої Науки з дипломом, – коли догана закінчилася. – Переддень весняний, а зараз – друга половина літа...

Венатор відставив убік глечик із водою. І взяв другий дзбан, трохи менший: із червоним «La Morte». Він звичайно не пив зранку, але бесіда вже його стомлювала.

– Перенесли, – стенив плечима. Пальці нервово смикали пояс халата, зав'язуючи й розпускаючи хитрі вузли. – За узгодженням з астрологічною комісією Колегіуму Волхвування. Кажуть, зірки так стали.

– От! Зірки!..

– Слухай, а власне, яка різниця: весна, літо? Влітку навіть краще. Дощі не мрячать, дороги не розквашені...

– Дороги! А я тут змучуся, знаючи, що ти там – один!

– Чому один? Нас буде дванадцяттеро: найкращих із кращих. Парна Дюжина – це теж традиція. Перед початком Вальпургіналій курфюрст Брокенгарцький розсилає запрошення відомим венаторам. Де просить – завваж, люба, курфюрст просить! – прибути, щоб гарантувати безпеку мирного населення. Природно, ми прибуваємо й забезпечуємо.

– Ми? Ти ж казав, що їдеш туди вперше!

«Улюблених усі вбивають», – згадався Фортунатові рядок із балади Адальберта Меморандума, народного ятрийського поета. Далі в баладі карбованим ямбом перелічувалися різні варіанти способів убивства.

– Я такого не казав. Я значився в Парній Дюжині VIII і IX Вальпургіналій! Плічопліч із Гарпагоном Понурим, моїм учителем, і великим Тільбертом Люстеркою! Із братамиблизнюками Нільсом та Йоханом ван Хейзингами! До речі, я був єдиний, хто відрізняв Нільса від Йохана. А потім про мене забули! І лише тепер, як я сказав тобі на початку...

Ще півгодини пішли на самовихваляння. До нього виразно домішувалася образа на куцу пам'ять улаштовувачів, що забули про Фортуната Цвяха. Руда Меліс серцем чула, що милий чоловік, бовкнувши зайвого, відводить розмову вбік, але впіймати на гарячому не могла.

Та, чесно кажучи, й не хотіла.

Руда відьма знала, що таке бути дружиною венатора.

– Цур їм, твоїм Вальпургіналіям! Їдь-їдь, і нехай тебе зжере гомолюпус!

В останніх словах майбутньої магістреси не відчувалося запалу. Звісно ж, чоловік поїде. І гомолюпус його не зжере, подавиться. Ото дурник: дружина хвилюється, переживає, а він бундючиться, аж дметься од лиха. Наче орденом нагородили...

Відьма глянула в дзеркало – і зойкнула. Замість свого не дуже юного, але ще цілком привабливого личка Меліс побачила в дзеркальній гладіні незнайомця: лисого старого зі шрамом на щоці.

– Доброго здоров'ячка, – старий уклінно схилився, сяйнувши лисиною. – Вибачте, що без запрошення. Фортунат удома?

Позаду непрошеного візитера клубочилося й палахкотіло. Часом із полум'яного мороку проступали стіни підземелля: горбкувате каміння, низьке склепіння, в тріщини вбито лиховісного вигляду гаки. Кістяк на ланцюзі доповнював картину. Сіпаючись, мов у пропасниці, він часом простягав пальці до старого та клацав зубами, раз по раз промахуючись на якусь жалюгідну п'ядь.

– Згинь! – не обертаючись, наказував старий. – Спопелю! Прошу пробачення, містрис, це я не до вас...

Відьма відсунула крісло вбік, аби чоловік краще бачив дзеркало.

– Любий, до тебе прийшли!

– Хто? Звідки?

– Помоему, з пекла. Сказати, що ти пішов до Матіаса Кручека?

– У жодному разі! – Фортунат примружено вдивився в клуби диму. – Гарпагоне, друже! Для тебе я завжди вдома!

Радості венатора не було межі. Він навіть засунув руку в дзеркало по лікоть і обмінявся зі старим міцним потиском. Назад Цвяхова долоня вернулася геть закіптюжена. Кімнатою розійшовся задушливий запах гару.

– Знайомтеся! Меліс, це Гарпагон Понурий, мій учитель. Гарпе, це Меліс, моя дружина. Даруй, що втручаюся, але схоже, кістяк тебе дістав. Мені спалити його, чи ти сам?

Гарпагон тричі плюнув через плече. Спалах – і буйний кістяк, котрий мить тому схопив-таки старого за чемеру, згинув разом із ланцюгом. Почулися стогони. Вони швидко перейшли в безтямне белькотання і затихли.

– Щиро радий знайомству. Містрис, ви чарівні. Цей маленький пройдисвіт вас негідний, – в Гарпагоні відчувалися порода й виховання. І схоже, перше боролось з другим. – Фарте, я на кілька слів. По приїзді до Брокенгарца ми з Люстеркою будемо чекати тебе в «Замурзаному Фріці». Захопи амулет від пристріту, який ти мені обіцяв. Якщо гребеневі хрящі василіска засохли, поклади в гніздо нові. Домовилися?

– Не знаю, Гарпе, – венатор насупився. – Можливо, я не приїду. Вам доведеться шукати мені заміну.

– Хлопчику, ти незамінний!

– А всетаки...

Здавалося, кістяк, перетворившись на невидимку, вибрався із дзеркала в кімнату й тепер тримає за петельки засмученого Фортуната.

– Ти хворий?

– Я здоровий, наче троль. Мене дружина не пускає.

– Ох, Овал Небес! Містрис, скажіть: він жартує?

Старий здивувався так, що морок відсахнувся геть. Підземелля освітілося замогильною синявою. Шрам на Гарпагоновій щоці почав пульсувати й бризкати іскрами. «Біжімо!» – закричав хтось удалині. Почувся тупіт. Зображення в дзеркалі спотворилося, взявшись кривавими патьоками.

– Він жартує, – квапливо заперечила Меліс. – Він у мене великий жартівник. Агов, ви де?

– Я тут, – старий повернув дзеркалу колишню ясність. Стало видно, що стеля в далекому кутку дала тріщину й осьось може обсипатися. – Ще раз благаю пробачити мою настирливість. Із такими клієнтами забуваєш про гарні манери. Фарте, пам'ятай про амулет. «Замурзаний Фріц», гребеневі хрящі – свіжі. Коли ні, я ображуся. На все добре.

Дочекавшись зникнення старого венатора, Меліс ретельно протерла люстро віхтем.

– Гарний у тебе вчитель, – кинула вона чоловікові.

– Еге ж, – погодився Фортунат.

Учора він особисто попросив Гарпагона про «випадковий» візит. І Понурий погодився. А міг же й відмовити – мисливець на демонів прекрасно знав характер наставника. Втім, трапляються моменти, коли чоловіки повинні підтримувати один одного.

Якщо, звісно, вони – справжні чоловіки.

* * *

Площа, що розкинулася перед Ретгійським Універмагом, вражала уяву своїми розмірами. Вона була така маленька, що гість столиці, прийшовши сюди вперше з наміром оглянути визначну пам'ятку, голосно дивувався:

– І це, братчики мої, площа? Так, майданчик, квадратний п'ятачок, дуля з маком. Адже тут дві карети не розминуться без клопоту...

Гість стояв, роззявивши рота, й не одразу помічав кілька чудес.

Наприклад, другокурсників із факультету інтенсивного екзерцизму. Ні, ясна річ, молоді вигнанці вже самі по собі мали своєрідний вигляд. Але коли вони галасливою гурбою простували через площу, від Універмагу до скверу з Дівцею-ЗДзеркалом, крок за кроком малюючи, – отут уже хоч стій, хоч падай! Шлях їм подовжувався замість того, щоб скоротитися, маленькі ніжки міряли простір, маленькі ручки жестикулювали, зображуючи залікові паси та помахі...

Вічний Мандрівець – свідок! Крихіткіліпутьки встигали на додачу викурити по люльці, перш ніж зникнути остаточно в заростях чагарів.

Ті з гостей, хто відважувався повторити шлях другокурсників, з'ясовували, що вони-то меншими не ставали. Це Універмаг позад них робився більшим. І дорога розтягувалася, мовби на дріжджах. Ідеш, ідеш, до скверу, здається, вже рукою подати, і раптом – каменем докинути, а далі – як із лука дострелити, а ось уже й не з кожної катапульти дістанеш...

– Триклята площа! – лаявся необачний гість. – Рідкісний дурень пройде її до середини, не заробивши серцевого нападу!

І помилявся.

Площу «закляли» не три, не дев'ять, а чотирнадцять разів кращі професоригеоманти, отримавши за це подяку ректорату. На захисти дисертатів, а точніше, на банкети у зв'язку з успішним захистом сюди з'їжджалося десятків зо три екіпажів – усім знаходилося вільне місце для маневру.

Наступного року тут збиралися звести пам'ятник Нихону Сивочолу.

У співвідношенні 14:1.

– Але от що дивує, – сказав Фортунат Цвях своєму другові дитинства Матіасові Кручеку, сидючи з ним у відкритій ресторації «Граніт наук». – Поряд із центральним входом в Універмаг стоїть щитдовідник. Неподалік від трьох чорних ходів теж виставлено щити. Ще один щит – он де він, красень, у ресторації. І скрізь, червоним по жовтому, накреслено правила користування нашою чудесною площею. Плюс три чарівні слова, що їх треба вимовити, якщо квапишся. Чому ніхто з приїжджих ніколи не читає ці правила?

– Вони неписьменні, – припустив Кручек, чорніший від хмари.

Сьогодні приват-демонолог, найвизначніший теоретик Реттії, був не в гуморі. Схожий на скриню в сурдуті, він загрозливо нависав над столом. Складалося враження, що віко скрині осьось розчахнуть – і на стіл, на венатора, на підлогу ресторації рине сила-силенна мотлоху, небезпечного для здоров'я відвідувачів.

– Вони ледачі й недопитливі. І взагалі, як на мене, до нас їздить занадто багато всякого люду. Треба дати пораду Його Величності спорудити на кордонах залізну огорожу. От побачиш, Фарте, життя відразу налагодиться.

Матіас допив кухоль темного «Козла», другий за півгодини, і жестом послав служителя по третій. Фортунат, обмежившись одним напівкухлем, несхвально дивився на друга.

– Ти забагато п'єш, Матті. Нещаслива любов?

Тепер уже можна було так жартувати. Агнеса Кручек померла з пологів близько двадцяти років тому, і горе встигло пригаснути, а згодом стати смутним спогадом.

– Нудьга, – коротко кинув Кручек.

– Причина?

– Недовершеність світу.

– Ага, так і запишемо: без причини.

– Без причини навіть біс не вплодиться. Фарте, я телепень. Я нездара. Я цілковите й остаточне ніщо. Я нездатен навіть напівемпірично розрахувати дисоціацію корпускули флогістону в синглетному стані. Я – сором держави, і не треба мене переконувати...

– Гаразд, – погодився мисливець на демонів. Він теж при здоровому глузді не взявся би за розрахунок дисоціації флогістону. А примхи теоретика, який завжди вередував під час розумового застою, встиг вивчити до дрібниць. – Домовилися. Ти – ніщо.

– Сам ти ніщо, – мляво, а головне, поза всякою логікою огризнувся друг дитинства. – Хвала небесам, завтра на світанку я виїду до Брокенгарца. Дорога зцілить мене. І я повернуся оновленим.

– Стривай! Матті, благаю, повтори ще раз, що ти сказав! Ти їдеш до Брокенгарца?

– На жаль.

Ні, логіка явно уникала Кручека.

– Навіщо? Обслуговувати Вальпургіналії?!

Жахне видіння відвідало Фортуната Цвяха. Радники курфюрста Леопольда припустили фатальну помилку. І замість одного з дванадцяти венаторів до Парної Дюжини було запрошено найсумирнішого та найневиннішого приват-демонолога, доцента Універмагу, сфінкса кабінетів і грифона колоквиумів. Треба негайно повідомити, пояснити, відновити статус-кво...

– Які ще Вальпургіналії?

Служитель приніс замовлення. Кручек виразно помахав кухлем, демонструючи своє ставлення до Вальпургіналій, і припав до живлющої вологи. Коли він одірвався від пива, його вуса й борода були в піні й робили Кручека схожим на нерпеса, морського звіра-оракула.

– Я їду до Брокенгарца на запрошення місцевої Палати міри й ваги. У них днями помер магеталон. Ну, цей, котрий чиста одиниця. У Брокенгарці схибнулися на еталонізації...

– Від чого помер?

– Від старості! І тепер треба обчислити новий еталон. Десять кандидатів уже відібрано, залишилося зробити остаточну звірку. У курфюршестві немає фахівців потрібного рівня. Обербургмістр звернувся з проханням у ректорат Універмагу, ректор дав згоду й велів провести жеребкування серед доцентури... Одним словом, їду я.

– Тобі випав жереб?

– Я зголосився сам. Хочу розвіятися.

Фортунат полегшено зітхнув. Поперше, жодної помилки. Подруге, чотири дні дороги до Брокенгарца будуть куди веселіші, якщо їхати не самому, а в гарному товаристві.

– Влаштуємо парубоцьку вечірку? – сміючись, запропонував мисливець на демонів. – Дамо жару?

Відомий теоретик, нині – втілення світової скорботи – кивнув.

– Влаштуємо. І дамо. Якщо на трьох, то чого не дати?

– Чому на трьох?

– Тому що нас буде троє. Ти, я та головний скарбівничий Реттії.

Допивши кухля, вередливий приват-демонолог гепнув ним об стільницю й оголосив підсумок:

– Троє в кареті, не рахуючи ескорту.

* * *

– Отже, – мовив скарбівничий Август Пумпернікель. – Розумію. Доповісте Його Величності: завтра зранку я вирушаю до Брокенгарца.

Відпустивши лейб-сорохода, який приніс винятково важливу депешу, він опутився в крісло. Поряд, на ломберному столику, стояла чаша з крижаними скалками та набір лобових пов'язок. Але скарбівничий не поспішав охолоджувати палаючий розум.

Крайній засіб підожде.

Стан справ бентежив його невизначеністю. Випускник Академії Малого Інспектруму, улюбленець скопціварифметів, він торопів, коли ситуація не дозволяла точно обчислити співвідношення «за» і «проти». Востаннє Пумпернікель наразився на аналогічну проблему в Академії. Завершивши вісімнадцятирічний курс навчання, він вагався, що обрати: почесне оскоплення й кастрацію та місце на кафедрі вищого множення – чи світську кар'єру, яка дозволяє стати рівнею сильним світу цього.

Коли тобі нема ще й двадцяти, оскоплення – потужний аргумент. Світська кар'єра перемогла, чисте мистецтво відступило в тінь. На прощання арифмети попередили талановитого вихованця: вагання мають здатність повторюватися, поки одного разу не стануть загрозою цілісному розумові. Саме оскоплення дозволяє приборкати шал пристрастей, звівши життя до насолоди чистою гармонією чисел.

– Ти ще повернешся, – казали наставники.

Їхня правда – Август Пумпернікель знав це. Наразившись на невизначеність, він ще більше переконувався, наскільки вони мають слушність. Але повертатися до Малого Інспектруму не поспішав.

І ось знову королівська депеша.

«Августе, любий! – писав Едвард II, відомий дружнім поводженням із вірогідними. – Певен, що піклування про благо королівства неабияк стомило тебе. Цим повідомляю, що тобі надано тринадцяту відпустку для поновлення сил. Тож сподіваюся, що свій заслужений відпочинок ти проведеш у славнім місті Брокенгарці, з доброї волі сприяючи доцентові Матіасові Кручеку в обчисленні тамтешнього мага-еталона. Поза сумнівами, таке заняття зміцнить тебе ліше, ніж перебування на водах у Літтерні, де нудьга смертельна, ти вже повір мені. Карета й ескорт із напівдюжини гвардійців чекатимуть тебе завтра на світанку біля твого будинку».

І підпис:

«З монарховою прихильністю, щиро твій Едвард».

Ще був постскриптум:

«P.S. Мій вінченосний брат Леопольд, курфюрст Брокенгарцький, при нагоді велів тобі кланятися».

Двозначність постскриптуму насторожувала. Ясна річ, скарбівничий при зустрічі навіть без нагадувань поштиво поклонився би курфюрстові Леопольдові. Але суть сумнівів крилася в іншій площині. Август Пумпернікель розумів, що він їде до Брокенгарца. Без варіантів.

Він не міг збагнути іншого: хочеться йому туди їхати чи ні?

З одного боку, дорога далека. Трясучка в кареті, пил, солоні жарти ескорту. Трактири, заїжджі двори. Їжа, шкідлива для делікатного шлунка. Можливо, нічліг під відкритим небом. Грабіжники, злиденні жебраки, волоцюги. Собаки гавкітливими зграями біжать за екіпажем. Дівки пропонують жирне молоко, немиті ягоди й свої сумнівні послуги.

Чотири дні туди, чотири – назад.

Більше тижня кошмару.

З іншого боку, Брокенгарц. Місцева Палата міри й ваги – в арифметів вона викликала поважний трепет. Еталонізація життя – про неї, розумну та впорядковану, Пумпернікель мав задоволення чути, але жодного разу не стикався безпосередньо. Розрахунок Еталона – нового замість старого, котрий зносився й спочиває на цвинтарі. Те, що еталоном у цьому випадку був маг, лише додавало принаданості. Обчислювати приємніше, якщо кількість невідомих прагне до нескінченності.

Це знає будь-який арифмет.

– Їду, – вголос вимовив скарбівничий.

І додав, у пориві натхнення зробивши блискавичний розрахунок:

– Їду з радістю, затьмареною на одну третину.

САРУТ II

**де риплять колеса й цокають копита, бряжчить зброя
та іржуть коні, заходить мова про гармонію чисел, а
там – про найстрашніші жахи, що трапляються на світі**

Він виявився пророком, цей Август Пумпернікель.

Карету й справді трясло. Не минуло й години в дорозі, а скарбівничий уже отримав перший напад «морської» хвороби. Далі накопився другий, третій, шістнадцятий... Так, Пумпернікель обожнював рахувати. Але він і гадки не мав, що його життя буде обтяжене фактами, підрахунок яких додасть проблем.

Краще вже овечок при безсонні нумерувати...

– Візьміть м'ятну пастилку, – зглянувся на бідолаху Фортунат Цвях. Венатор їхав верхи на гнідому жеребці, співав любовні канцони й почувався чудово. – Кажуть, допомагає.

Пастилку скарбівничий узяв.

Невдовзі переконався: не все те правда, що кажуть.

Снідав він удома: гарячими булочками з маслом та суничним джемом, запиваючи їжу карафкою доброї кави. Обідав – у трактирі біля Ясних Задилок, селища стругальників. Годували тут дешево й сердито. Кров'яна, виходить, юшка з баранини, боби з гострою невідь-чиєю поребниною, редька зі шкварками, яйця зі смальцем.

Чорне пиво – рікою.

Вечеряв – на заїжджому дворі дядечка Тіма, кульгавого дідугана з викривленим уявленням щодо смачного та здорового харчування. Раки, варені з хроном, найміцніша, аж дим із вух, «хрінівка», свинячі ніжки в тертому хроні; пиріг зі спаржею, пармезаном і хроном, каша з равликів із додаванням молока та гіркого соку, вичавленого з...

Уранці наступного дня до «морської» хвороби додалася «ведмежа».

– Можу закляття наслати, – запропонував Матіас Кручек, згорбившись у сідлі.

Для теоретика, чоловіка дебелистого, дібрали кобилу-першеронку, – вона може нести лицаря при повному обладунку. Кінь і вершник дуже були схожі одне на одного, що стало невичерпним джерелом для жартівників із ескорту.

У принципі, обидва чарівники могли їхати в кареті. Але не хотіли, лише зрідка забираючись у її нутро – задушливе, курне, вщерть виповнене стражданнями Пумпернікеля. Скарбівничий потай був удячний магам за делікатність. Він ні хвилини не сумнівався, що Цвях із Кручком караються в сідлах тільки від жалю до ближнього.

– Мене бабуся навчила, світла їй пам'ять, вона знахаркою була. Так от – дещо пам'ятаю. А якщо помилюся – не смертельно. Вас і так несе, мов по купинах...

– Дякую, не треба, – відмовився скарбівничий.

І не стримавшись, запитав:

– Пане Кручек, даруйте мою цікавість... От ви – відома людина, маг вищої кваліфікації. І раптом: бабуся, древні рецепти! Порівняно з вашими прогресивними методами...

– Наївна ви людина! – замість друга дитинства, що помчав уперед, відповів мисливець на демонів. – Кваліфікація! «Конвергентний динамікум чудес» редагувати – це так, кваліфікація. Злісного люцифуга на нижніх ярусах геєни переслідувати – кваліфікація. А біщику, чи пронос, угамувати – то вже певніше по-давнішому, до бабусі!

Гвардійці ескорту дружно заіржали, налякавши коней.

Від самого початку вояки доп'яли Пумпернікеля своєю безпосередністю та розвиненим почуттям гумору. Вони підспівували венаторові, урізноманітнюючи канцони кепсько заримо-

ваними епізодами з особистого життя. Вони втішали меланхолійного теоретика, знаючи всього один спосіб боротьби з нудьгою, – і самі дружно втішалися за компанію. Вони вголос коментували часті зупинки та бігання скарбівничого зза кущі на узбіччі.

Вони, мерзотники, навіть робили ставки: «море» чи «ведмідь»?

Передаваний із рук у руки, виграш знущально подзенькував.

Капрал, а він мав честь командувати ескортом, який дав собі волю, без суперечки погоджувався уговкати підлеглих. Він вислуховував прохання скарбівничого й зі старанністю досвідченого служачи уточнював: що саме заборонити? Співати хором із паном венатором? Чи співати можна, але не про жінок? Чи про жінок, але романтичніше? Єсть відставити про пісні! Що ще? Заборонити образливі коментарі? І жестикуляцію на вашу високоповажну адресу? Гаразд. Заборонити парі? Виконаємо. Чи парі залишити, але не на гроші? Обмежити розмір ставок? Не дзенькати монетами поблизу карети?

Що? Не пити стільки горілки?

Не дихати у вікно перегаром?

Ви звір, пане...

Пумпернікель проганяв капрала геть і втішався квадратними рівняннями. Слабка розрада, надто ж коли ти, випускник Академії Малого Інспектруму, припустився ганебної похибки в розрахунках. Втіха від подорожування, затьмарена на третину? Усього на третину? Втіха?! Ох ти, рахівнику...

Неминучий жах поїздки, пом'якшений дбайливістю магів на одну дванадцяту!

Ага, от і нічліг під відкритим небом.

Приїхали.

* * *

За пагорбами протягся південний кордон Брокенгарцького курфюршества.

Приблизно там само, якщо вірити очам, сідало сонце.

Здавалося, велетень Прессікаель, блукаючи, ліг відпочити й перекинув келих із вином. Густий багрянець, наскрізь просякнутий сизими й зеленуватими прожилками, неквапно розливався небокраєм, щоб незабаром стекти у володіння Нижньої Мами. Серпик молодого місяця, білястий і боязкий, дерся на вершини дубівветеранів, рятуючись від кривавої повені. Вітер ніс прохолоду, – він летів на мереживних крилах від вигину Вестфалиці – ріки невеличкої, з численними перекатами, але щедрої на червону рибу-горбунку.

Співали птахи.

Тріскотіли цвіркуни.

Мовчали гвардійці.

– Ти поглянь на хлопчика! – шепнув Фортунат Цвях приват-демонологіві, потай хитнувши головою убік скарбівничого. – Ладен побитися об заклад – він щасливий!

Венатор не помилився. І справді, якби хтось сказав – та хоч і сам Едвард II! – Августові Пумпернікелю, що настане день, коли він забуде про невігоди дороги... Скарбівничий розсміявся би невдасі-віщувальникові у вічі. А оце зараз терзався би тим необачним сміхом та докорами сумління.

Забувши про муку стомленого черева й натовчені сідниці, дихаючи на повні груди, він сидів біля ватри й оглядав небосхил над головою. Там, звитяжцями в чистому полі, нітрохи не соромлячись заходу сонця, вже юрмилися зірки: гілчасті, гранчасті, блискотливі...

Зірок було багато. Так багато, що дух перехоплювало.

– Небес відкрилась глибина,
І зорі сяють в ній довіку, —

Немає тій глибині дна
Й зіркам ясним немає ліку.

Фортунат наблизився до Пумпернікеля, на ходу цитуючи куплет із раннього Меморандуму:

– Зіркам, юначе, немає ліку, а глибині – дна...

– Як це – ліку немає? – не відводячи погляду від неба, здивувався скарбівничий.

Уперше стало ясно, що він, по суті, ще дуже молодий.

– У цю мить, не зійти нам із цього місця, добре видно дві тисячі чотириста тридцять вісім зірок. Плюсмінус три зірки. Думаю, коли припусти наявність похибки на видимий астрал, на природні явища, які заважають вільному огляду, а також узяти до уваги, що більша половина видимих наших діамантів перебуває нижче обрію, і ми не можемо споглядати всю компанію одночасно...

Він на мить замислився, наморщив чоло.

– Вісім тисяч чотириста сімдесят дев'ять зірок! – вигукнув скарбівничий. – Я ладен закластися за цю благословенну цифру! І от що я вам скажу, пане Цвях...

Радісний, піднесений і сяючий Август Пумпернікель підхопився.

– Настане день, коли Висока Наука дозволить нам наблизити Овал Небес! Усякий зможе глянути зіркам у вічі! Я певен, що тоді їхня кількість, доступна посиленому магією зору, досягне...

Ще мить роздумів.

– Сімдесяти секстиліонів! О, дожити б!

Мисливець на демонів не спромігся на відповідь. Будьяке слово пролунало би блюзнірством і руйнувало б захоплення – таємниче, високе, недоступне простому магові вищої кваліфікації. Сімдесят секстиліонів? Він, який не боявся зустрічей із буйними дітьми Нижньої Мами, дагонами, ваалберитами й мамонцями, він здригнувся від двох слів, що означали нечувану кількість.

– Зірок без ліку, глибині – дна, – глузливо проспівав скарбівничий, демонструючи цілком пристойний, обертонистий тенор. – Хто автор такого примітивного обчислення?

– Адальберт Меморандум, – тепер уже Кручек прийшов другові на допомогу.

– Хто такий? Арифмет? Обчислювач? Орієнтувальник?

– Поет. Штабс-секретар Ложі Силаботоніків, автор «Куртуазного Декларата». Знаменитий, між іншим, пііт...

Пумпернікель бридливо наморщив брови:

– Пое-еет! Я завжди говорив: ця ваша поезія – жалюгідна подоба арифметики! Найпростіша числова основа: ямб, дактиль, трибрахій... тьху ти, як пак його?.. амфібрахій! У нас в академії говорили: в поети йдуть ті, кому не вистачило уяви для математики!

Він узявся в боки: ну-мо, спробуйте заперечити!

І раптом скис. Сів на колишнє місце, згорбився, накинув на плечі вовняний плед. Немов піднебесся над хлопом затигло хмарами, заважаючи дивитися на зірки.

– Добродії, вам буває страшно?

На щастя, хоробрі гвардійці були заклопотані власними справами. Інакше вони неодмінно поцінували би дивовижність Пумпернікелевої репліки. Чи буває нам страшно? Хіба страх буває? Страх накочує, приходиться, охоплює...

Обидва маги кивнули без коментарів.

Так, мовляв, буває.

– Безпричинний? Ірреальний?

– Усілякий, – відповіли маги.

– Але такий, що страшнішого не буває?

– Такий – теж.

Скарбівничий зітхнув із полегшенням.

– А я думав, що це тільки в мене... Хочете, розповім?

* * *

Смутна повість Августа Пумпернікеля, розказана плутано тихим голосом при беззаперечному співчутті всіх слухачів

У всьому минулому винуваті зірки.

Уперше жахливий сон наснився Августові Пумпернікелю за рік до закінчення Академії. Готуючись до іспиту з теорії небезпечних наближень, він настільки поринув у медитацію, що не помітив, як заснув. І перше, що побачив юнак у тім сні, були зірки.

Він перебував у приміщенні без даху. Зоряний пил безборонно сипався в зал, де арифмети: скопці, керівники кафедр і студіозусивипускники – насолоджувалися гармонією чисел. О, тут панував справжній бенкет розуму! Відкинувшись у застелених килимами ложах, упавши на волохаті звірині шкури, часом освіжаючи себе яблуками та збадьорюючись вином, товариство дозволяло собі найвишуканіші у світі задоволення.

Одні шалено бавилися скалярними й векторними величинами. Другі, впавши в екстаз, віддавалися стохастичній апроксимації. Треті, регочучи, мінімізували функціонал середнього ризику. Декотрі ретельно користувалися інтерполяційними поліномами, інші – вирощували дерева рішень, в усій їхній просторовій і тимчасовій складності.

Словом, снівся рай.

Мовчазні служники снували поміж ложами, розносячи досконало білий папір, жовтуватий пергамент і кремовий папірус із цукрового очерету. Від чорнильниць не виливайок млосно пахло розарієм, скрипіли пера, записувалися формули й рівняння, яким ще не було рівних, – корінь добували з усього суцього, чудовий квадратний корінь, чий смак солодкий до млості, а плоди ароматні!

І раптом зоряний пил над головами перетворився на руку велетня.

Волохата, могутня рука опускалася дедалі нижче. Було добре видно, як виграють атлетичні м'язи, бугрюються під шкірою. Густо поросле волоссям передпліччя могло розчавити всіх, що зібралися. У вузлуватих пальцях велетень стискав крейду, затесану, як долото.

– О! – злякано вигукнув юнак.

– О! – заволали згодні з Пумпернікелем бенкетуючі.

Але то був ще не найстрашніший жах.

У міру того, як наближалася каральна десниця, стіни залу почали мінятися. Ще мить тому були всуціль списані цифрами, сполученими знаками множення та ділення, чисельниками й знаменниками – картина, кращої за яку годі й шукати в межах освоєного людиною! О! – написане розпливлося, заливаючи стіни смоляними патьоками.

Згасли світильники.

Засичали гноти в лампадах.

Крізь непроглядну темінь – лише зірки мерехтіли над головами та світилася крейда в дивовижній руці! – арифмети тремтіли, з'юрмившись у центрі зали. Вони прагли ввійти в заспокійливу медитацію, бо помічали, що найпростіші формули їм більше не підвладні. Плюс збився, мінус затинався, а за дужки не вдавалося винести навіть сміття з хати.

Ділення на нуль! – і то не викликало колишньої огиди.

Рука зупинилася. Їдкий запах поту накрив бенкетуючих. Крейда зашаркала по чорних-чорних стінах. На кожній заяріло по троє слів: палаючих, племінних. Август Пумпернікель не знав мови, у лоні якої народилися ці слова, але зміст їхній був йому безперечно ясний.

Більше нічого рахувати.

Більше нема чого обчислювати.

Більше ні до чого додавати й віднімати, множити й ділити, бо шлях від умови до розв'язку пройдено відтепер та навіки, а нових шляхів нікому прокладати.

Підсумок підбито.

– О!

От і все, що залишилося від гармонії.

Стогін переляканих істот.

Юнак тремтів, бажаючи смерті. Йому здавалося, що він потрапив на останні сторінки підручника, туди, де чекають безжальні вбивці – відповіді на питання, і страшнішого фіналу він не міг придумати.

Слова на стінах догоріли й погасли.

Лише ворушилася над головою рука велетня.

* * *

– Я прокинувся від холодного поту, панове.

Скарбівничий узяв із рук гвардійця миску з паруючою печенюю. Кивнув головою на знак подяки, поставив поруч із собою і взяв чашу з вином. Зазвичай помірний, він одним духом випив півкелиха й лише після цього звів очі на співрозмовників.

Ні, маги не сміялися.

Пумпернікель був вельми вдячний їм за це.

– Декому я розповів про той сон, – хлопець утяг голову в плечі, немовби в темному піднебесі вже намітився контур велетенської долоні. – Дехто зрозумів, дехто приховав посмішку або знизав плечима. Що ж, кожному своє. Додам тільки, що то був перший випадок, коли я побачив жакливу руку, яка підбиває підсумок. Перший, але не останній. Незабаром я помітив: якщо розповісти про видіння кому-небудь, воно втікає від мене. Спасибі, сьогодні я матиму спокійну ніч.

Знайомий гвардієць приніс ще дві миски й стосик коржів. Потім вояк повернувся до ескорту біля багаття, і його хрипкий баритон приєднався до виспівування хором пісеньки «Миленька С'ю».

– Скільки вам тоді було років? – запитав мисливець на демонів.

– Вісімнадцять.

– На п'ять років старший за мене...

– У якому розумінні?

Венатор посміхнувся.

– У розумінні дня зустрічі з великим страхом. Мені було тринадцять... Певен, мій страх такий самий смішний, як і ваш. І такий же страшний. Вони часто ходять плічопліч: смішне та страшне. Ми просто вдаємо, що розрізняємо їх, цих братівблизнюків.

– Ти нічого мені про це не розповідав! – зауважив Матіас Кручек, наминаючи печеню. – А я, між іншим, твій друг дитинства!

– Що тут розповідати?.. Втім, гаразд. Слухай.

Спогади Фортуната Цвяха, викладені зі стриманою іронією – найкращим захистом від страхіть дитинства

Три роки навчання в найкращого у світі венатора – це огого!

Уважай, диплом з відзнакою – в кишені.

Час – до діла.

Жаль, Гарпагон Понурий, наставник юного Фортуната, цілковито відповів своєму прізвиську. Адже є такі люди, з яких зайвого доброго слова не вичавиш. Із Гарпагона, страховиська всіх інферналів, ні доброго, ні лихого, ні нейтрального – жодного слова не вичавлювалося без особливої потреби. Хоча з друзями й колегами венатор бував цілком говіркий.

Зате з учнем...

День народження тринадцятилітній учень зустрів, як звичайно, – серед тиші й на самоті: стирав пил із товстелезних гримуарів, мив закіптюжені реторти, полірував жезли – символи влади – та товкмачив, щоб од зубів одскакувала, чинну класифікацію демонів за Триєру-Лапфурделем:

– Дев'ятий чин – спокусники й злочинці; восьмий чин – обвинувачі та спостерігачі, сьомий чин – сіячі розбратів; шостий чин – посудини беззаконня... Ні, посудини – це третій! А шостий... Лжечудодії? Карателі? А, згадав: шостий чин – повітровладці, що напроваджують заразу!

Попереду бовваніли ще три класифікації – планетарна, за родом занять та за ділянками впливу. Слово честі, хотілося взяти за чемери мудрих класифікаторів, які живого демона, мабуть, й у вічі не бачили – та надавати їм, як слід, ще й коліном під зад на остаток!

Ми – мисливці чи жалюгідні зубряки?

Слід зауважити, що Фортунат «живого демона» теж поки що не бачив. Тільки самохідні опудала в залі для навчальних поєдинків. Ну, картинки не беруться до уваги. На картинках будь-який дурень...

«І коли був малим, – підказала пам'ять. – Пам'ятаєш, ти сидів на огорожі, Матті ховався за кущем жасмину, а купа фіолетового гною на ваших очах зжерла фокстер'ера Шумка? Ти тоді ані краплі не злякався».

А зараз – і поготів, відповів на згадку Фортунат. Жменя «пекучих голок» із рукава, шістнадцяте закляття Вінера в контроктаві... Голос, щоправда, тільки почав ламатися. З контроктавою – кепсько. Але бойова мобілізація ресурсів – і півень басом закукурікає! Лівою рукою – помах Трьох Лекал, із краплинним скиданням...

Захопившись, він зобразив Три Лекала й ледь не розбив улюблену вчителеву реторту. С переляку забувши, що Гарпагона немає вдома, юнак забубонів уголос класифікацію за ділянками впливу:

– Смерть – ваалберити й бабаєли; ненависть – андраси та агаліарепти; таємниці – піфони й делепітори...

«Доведи! – пам'ять поступилася місцем гордині. У внутрішньому голосі почувся дзенькіт металу й грім овацій. – Викликати демона, приборкати й продемонструвати Гарпагону. Мабуть, він тільки й чекає, коли ж я нарешті зроблю це самотужки. А що? Я б на його місці поведівся точнісінько так само. На словах забороняв би навіть до опудала зайвий раз підходити, а на ділі – випробовував учня бездіяльністю. Перевіряв би: маруда чи путній чоловік? Буду слухняний – впродовж усього життя поліруватиму жезли...»

О, солодке видиво! Тихий, покірний, мов ягнятко, делепітор у путях уклоняється вчителю, котрий повернувся, – і розповідає, як спритно його приборкав цей молодий, але такий вправний маг, що цілком заслужив на заохочення. О, спокуса серця!

Розхвильований Фортунат розгорнув гримуар, якого тримав у руках.

– Інгредієнти правильного виклику за Мерлем: череп мерця, очищений мурахами, кров чорного кота, земля з трьох перехресть, скалки кухля, взятого в заснулого п'яниці...

П'ять хвилин – і все було зібрано якнайкращим чином.

– Захист за Нексусом: пентаграма з відтятими другим і п'ятим променями, три німбус-смолоскипи, коло з морської солі, товчений нефрит, бубонці До Юрга...

Ще п'ять хвилин – на установку захисту.

«А раптом я викличу демона, з яким не зможу впоратися? – навернулася підленька думка. – Я? Не впораюся? Сором тобі, мисливцю!»

– Тохт'ада тартип хурадир, – заклинання поволі починало проникати крізь оболонки світу. – Ат соонда айлан хал'ган! Чибетей тус кілген...

Тріщина розітнула повітря над пентаграмою. Хитнулося, звиваючись, мов червоточина, полум'я смолоскипів. Зеленавий димок став схожий на рідке скло. Товчений нефрит струмком потягся вгору, до стелі. Невиразно заговорив череп, клацаючи щелепами. Дзенькіт бубонців став гучніший – тепер він голкою вгвинчувався в мозок.

Розширившись, тріщина перетворилася на вузький портал.

У глибині, серцем у рані, пульсувала геєна.

А посеред пастки стояв...

О, так, юний Фортунат Цвях викликав демона, з котрим нізащо не зумів би впоратися.

– Я так і думав, – тужно прорік викликаний, копнувши ногою найближчий німбус-смолоскип. – Сіль, бубонці, самохід... Захист за Нексусом – відмінно. Виклик за Мерлем – задовільно. Поведінка – огидна, але передбачувана. Де тут у нас лозини? На честь дня народження одного нахабного негодітка, по філейних частинах...

Риторичне запитання.

Зрозуміло, Гарпагон Понурий добре знав, де в його домі стоїть діжка з ропою та лозини, вимочені саме для таких випадків.

* * *

– Звідки ж я знав, – розвів руками венатор, коли слухачі відреготалися, – що Гарпагон усі виклики з дому замкнув на собі? Бар'єр «Сім лих», із «тріскачкою». Кого хочеш клич, хоч самого Вічного Мандрівця – один біс... Ні, теперто я його розумію. А тоді... Він мені сідниці так розмалював – куди тому художникові Пельцлеру! Тиждень спав на животі!

Скарбівничий подався вперед:

– А страх? Страх у чому? Ви мали на увазі: злякалися появи наставника?

Крива посмішка послужила йому відповіддю.

– Ні, пане. Під страхом я мав на увазі зовсім інше. Адже портал був справжній. І геєна – справжня. Гарпагон демона гнав, спустився на другий ярус Крижаного Пекла, тут йому й дзвіночок... От, виходить, я й побачив навіч: яке воно, пекло. У щілинку підглянув. Кричав потім ночами. Слізьми вмивався. Заїкатися почав. Гарпагон відшептав, спасибі йому, розумникові...

Відставивши миску, мисливець на демонів дивився на скарбівничого та доцента, проте, здавалося, бачив пекло. Не те пекло, в якому встиг не один раз побувати, і не жертвою, а ловцем. Ні, у Фортунатових очах танцював вихор пекла, що він побачив його крізь щілинку тоді, тринадцятилітнім шмаркачем.

Не те, до чого звик, а те, чого не сподівався.

– Мені цей сон і досі сниться. Я через нього вчитися почав – від зубів одскакувало! Вигляд викохав, щоб у плоті туди спускатися. Учепився в страх: задушу! І от, повірите – донині...

Піднебесся зробилося чорним-чорним. Зірки спустилися нижче – дослухалися. Галасували гвардійці, обговорюючи свої любовні та військові пригоди. Фиркали коні. Ріка вирувала на перекатах: аж сюди чути.

– Усе начебто добре. Не боюся. Але як побачу знову проклятий сон... І нумо знову собі доводити: не боюся! Ні крапельки не боюся! Куди тільки не ліз: на Поле Голок, у Клоаку, у Плакучі Нори... Доведу, заспокоюся, подрімаю собі нишком на лаврах. Аж тут знову сниться... Смішно, еге ж?

– У мене теж сон, – замість відповіді повідомив Матіас Кручек. Масивне, невиразне обличчя теоретика скидалося на маску. – Сниться, начебто Агнеса померла.

Венатор зітхнув.

– Не треба, Матті. Агнеса померла давним-давно. І це не сон.

Приватдемонолог, золота голова, посміхнувся так само криво, як заледве перед ним – мисливець на демонів.

– Не треба, Фарте. Я не божевільний. Просто сниться... Я потім підхоплююся, геть спітнілий, і радію. Це ж сон, усього лише сон, дурниця, пусте!.. От я прокинувся, і все буде добре... А потім згадую. Так, сон. І всетаки... У кожного свій страх, панове.

Від іншого багаття до них поспішав капрал із теплими плащами.

САРУТ ІІІ
у якому герої прибувають до славного міста
Брокенгарца, знайомляться з «еталонним»
життям курфюршества, Август Пумпернікель
захоплюється, Матіас Кручек спростовує постулат,
і всі беруться за виконання своїх обов'язків

– Ідилія, – резюмував Кручек.

Він дивився з вершини пагорба на місто, що розкинулося внизу. Мета поїздки тішила зір. Місто було не таке вже й мале, хоча здавалося іграшковим, мало не льодяниковим. Стіни жовтого каменю виструнчилися вгору, зубчасті башточки з бійницями та червоними ковпаками були схожі на капелюшки підосичників. Спиці вузьких вуличок радіально розходилися від центральної площі-маточини з будівлею ратуші на ній. Строката мозаїка дахів, труби, вітродуви у вигляді рибок чи носатих дидаків, зграї голубів...

Скарбівничий повчально підняв палець.

– Гармонія – в доцільності й порядку.

– Угу, – кивнув приват-демонолог. – Особливо здалеку. А зблизька, мабуть, виявиться, як скрізь. Від стічних каналів сморід, прислужники ледачі, в готелі кишма клопів. А вечорами – п'яні бійки та шляхетні дуелі, які мало чим відрізняються...

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.